

Rakkavaha dielibosta – puhutaan osallisuudesta

- Hankkeen rahoittaa Euroopan unionin Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot - rahoitusohjelma (CERV)
- Hanketta koordinoi Sosiaali- ja terveysministeriö
- Hankkeen osatoteuttajana on Suomen Romaniyhdistys
- 2025-2026

Rakkavaha dielibosta

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Euroopan unionin
osarahoittama

Sisältö

- Osallisuus
- Poliitiikka
- Romanipolitiikka
- Osallistuminen ja vaikuttaminen
- Yhdenvertaisuus
- Yhdenvertaisuussuunnittelu
- Lähteet ja lisätietoa

Sosiaali- ja
terveysministeriö

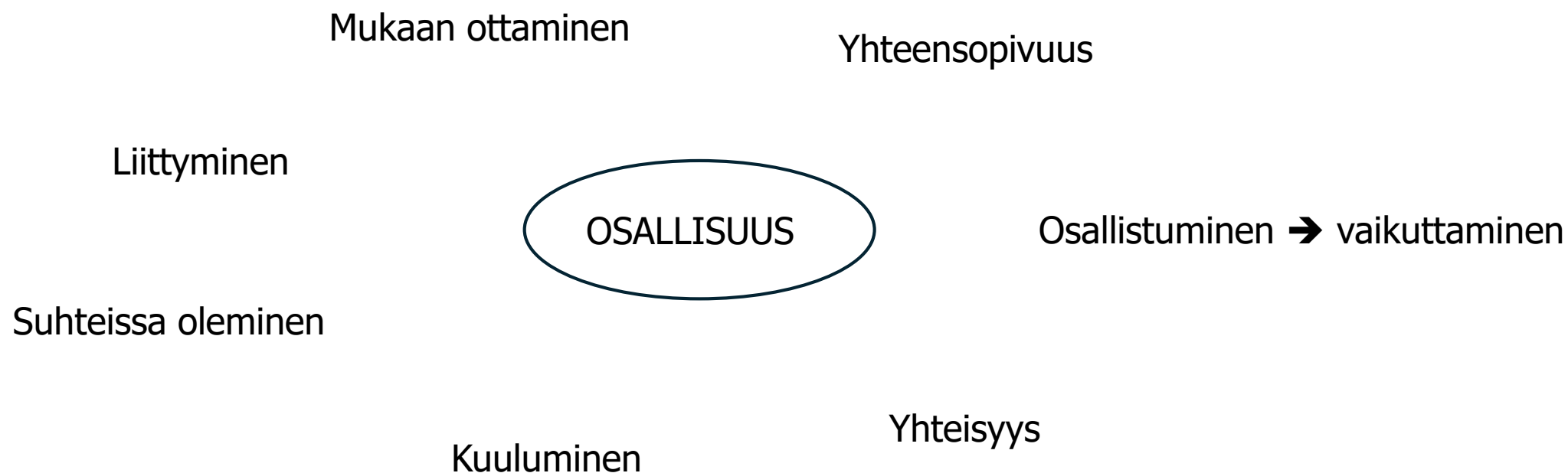

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Mitä on osallisuus?

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Osallisuuden osa-alueet

Osallisuus omassa elämässä

- Mahdollisuus elää omannäköistä elämää
- Mahdollisuus määritellä, mihin toimintaan tai palveluun osallistuu

OSALLISUUS

Osallisuus yhteisestä hyvästä

- Mahdollisuus yhdessä tekemiseen
- Mahdollisuus päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä
- Mahdollisuus osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen.

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa

- Mahdollisuus kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin
- Mahdollisuus vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin
- Mahdollisuus saada tukea vaikuttamiseen

Lähde: THL

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Miten osallisuus ilmenee?

- Luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena ja mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössään
- Ihmisten oikeutena tiedon saamiseen ja tuottamiseen
- Mukaan ottamisena omaan elinympäristöönsä liittyvään suunnitteluun.
- Oikeutena olla mukana tekemässä omaa elämää ja palveluja koskevia päätöksiä
- Mahdollisuutena kehittää palveluja ja muita toimintoja ammattilaisten ja kansalaisten kesken

Lähde: THL

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Mitä on politiikka?

Yhteisten asioiden hoitamista

- Miten tehdään päätöksiä
- Miten resurssit jaetaan
- "Toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan valtiollisiin, valtioiden välisiin tai yhteiskunnallisiin asioihin tai hoidetaan niitä"
- Ei vain puoluepolitiikkaa!
- Tapahtuu monella tasolla ja monessa paikassa

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Romanipolitiikka

- Romanien yhteisten asioiden hoitamista
- Tavoite: edistää yhdenvertaisuutta
 - Historiallisesti romanipolitiikassa eri painotuksia
- Suomalainen romanipolitiikka osa eurooppalaista romanipolitiikkaa
- Romanipolitiikan toimijoita: neuvottelukunnat, paikallistyöryhmät, yhdistykset

Sosiaali- ja
terveysministeriö

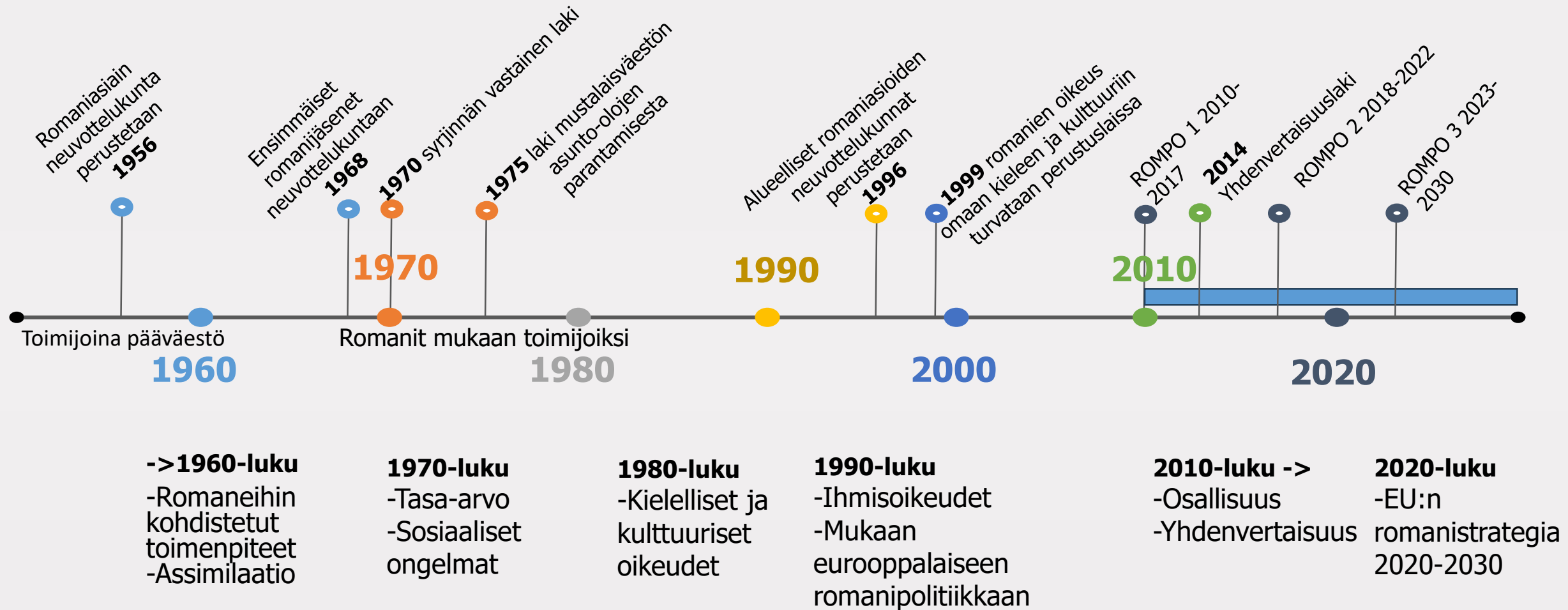

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Romanipolitiikan teemoja ja virstanpylväitä

Suomalainen
romanipolitiikka
osana
eurooppalaista
romanipolitiikkaa

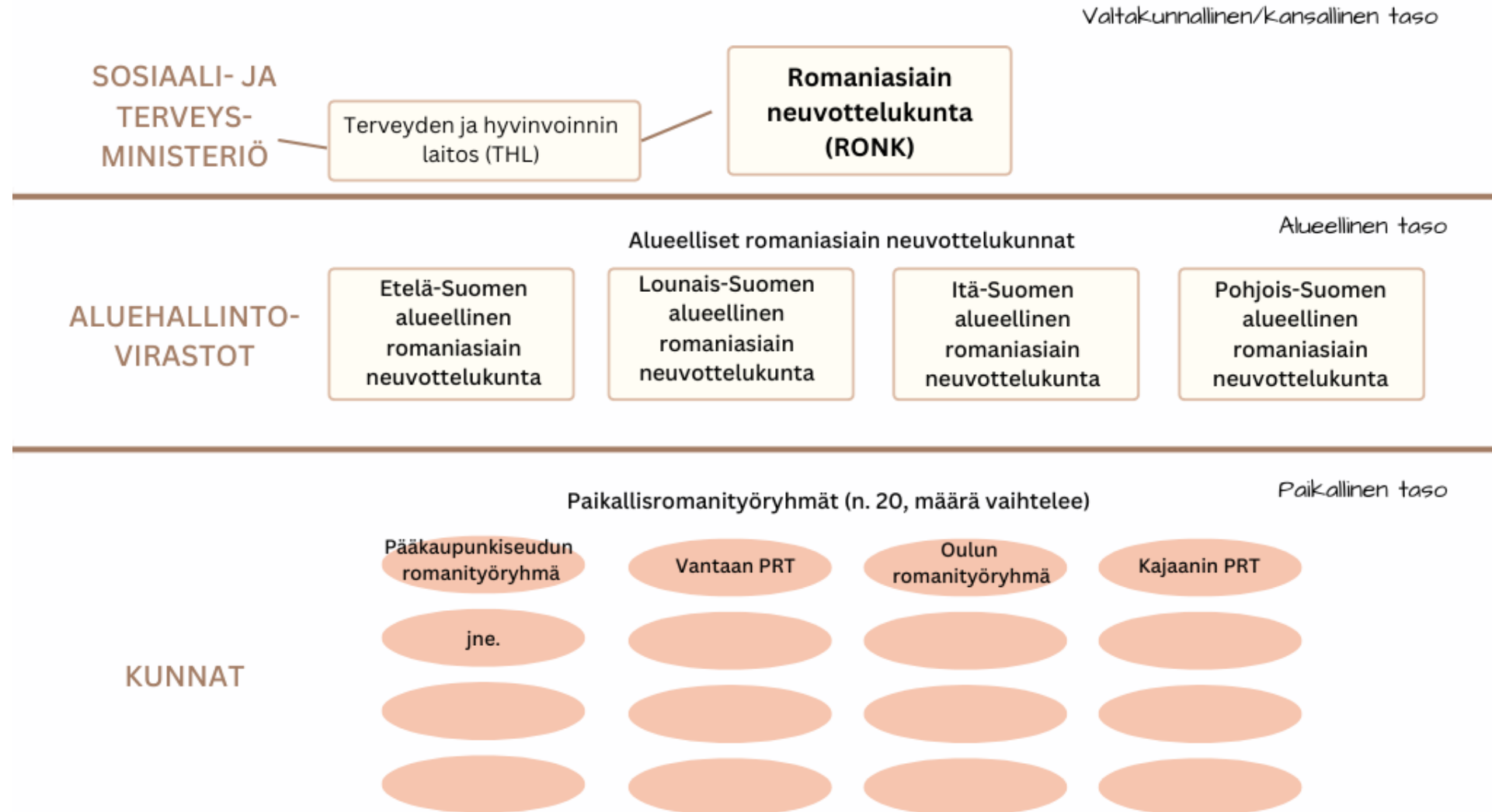
EU:n rasisminvastainen toimintasuunnitelma
(2020-25).

EU:n romanistrategia
(2020-30)

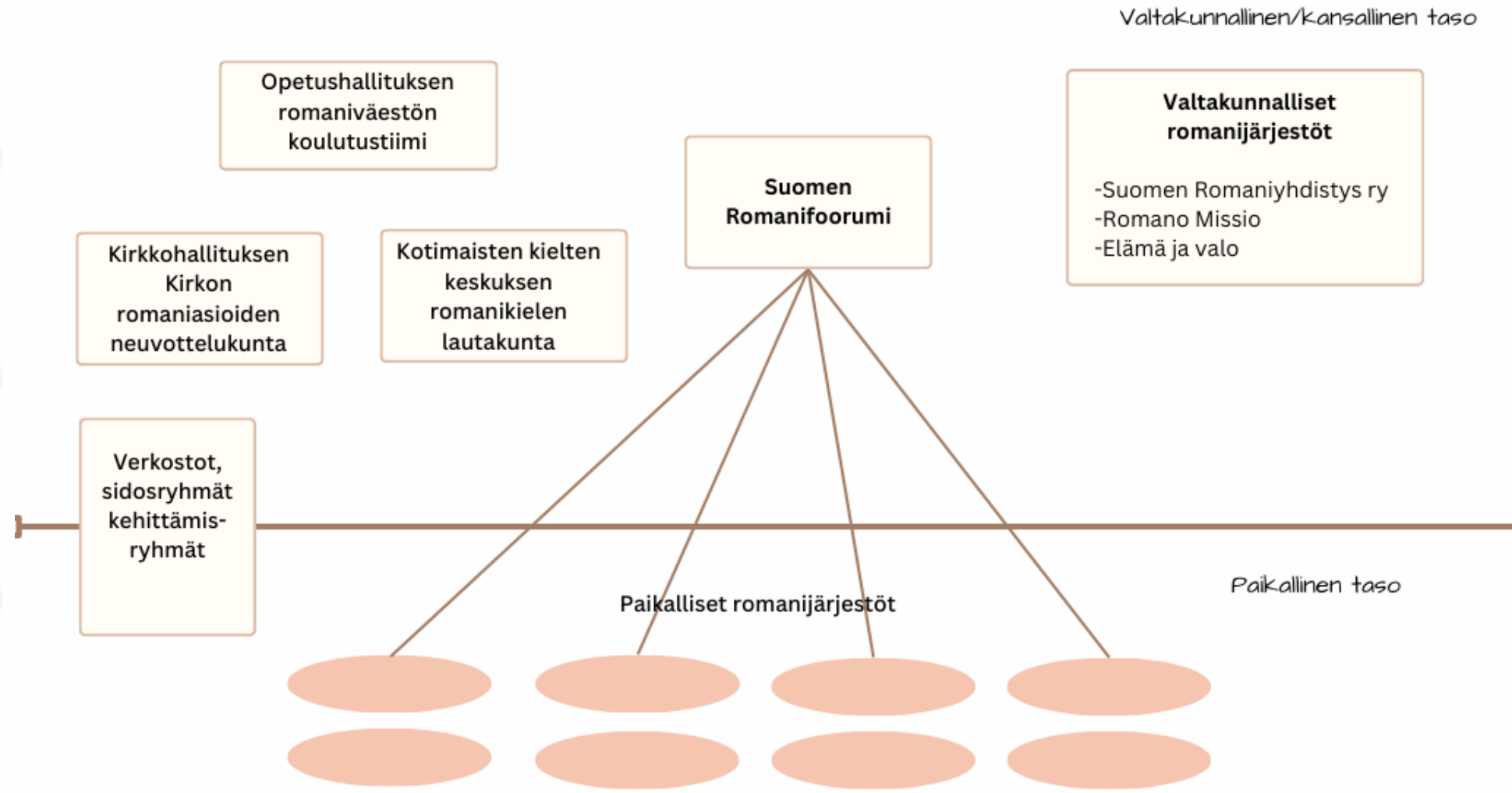
Suomen romanipoliittinen ohjelma
ROMPO3 (2023-2030)

ROMANIPOLITIIKAN RAKENTEET I

ROMANIPOLITIIKAN RAKENTEET II

Missä osallistun, siellä vaikutan

Sosiaalinen
media

Harrastusryhmä

Ammattiliitto

Työyhteisö

Seurakunta

Romaniyhdistys

Oppilaitos

Yhteistyö lasten
koulun kanssa

Talotoimikunta

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Perinteisiä poliittisen vaikuttamisen tapoja

- Äänestäminen
- Puolueen jäsenyys
- Asettuminen ehdolle vaaleissa
- Osallistuva poliittinen vaikuttaminen
 - ☐ Kansalaisaloitteet, kuntalaisaloitteet, kansanäänestykset
 - ☐ Nuorisovaltuustot
 - ☐ **Järjestötoiminta**

Uusia poliittisen vaikuttamisen tapoja

- Aktivismi
- Blogikirjoittaminen
- Osallistuminen mielenosoituksiin
- Vetoomuksien allekirjoittaminen
- Boikotoiminen, maksu- tai ostolakot
- Vapaaehtoistoiminta
- Kulttuuriset toiminnot ja taiteellinen ilmaisu, esim. flash mob

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Romaninaiset ja -miehet vaikuttajina

- Perinteisesti naiset vaikuttaneet perheen sisällä, sen ulkopuolella enemmän miehet
- Nykyään monet naiset aktiivisia opinnoissa, työelämässä, yhteiskunnallisissa asioissa, äänestämässä
- Miehet aktiivisia romanijärjestöissä ja sosiaalisessa mediassa
- Molemmat aktiivisia seurakunnissa, mutta miehet enemmän johtavissa rooleissa

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Mitä on yhdenvertaisuus?

- Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta esimerkiksi heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, ihonväristään, kielestään, uskonnostaan, vammaisuudestaan tai seksuaalisesta suuntautumisestaan
- Lakiin kirjattu perusoikeus
- Kuuluu kaikille
- Yhteiskunnassa kaikilla ihmisillä tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen, työllistymiseen ja erilaisten palvelujen saamiseen

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**Muodollinen
yhdenvertaisuus,
tasa-arvo**
= kaikkia
kohdellaan aina
samalla tavalla

**Todellinen
yhdenvertaisuus**
= ihmisiä voidaan
kohdella eri tavoin,
jotta yhden-
vertaisuus
toteutuisi

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Yhdenvertaisuuslaki

- Voimaan 2014.
- Edistää yhdenvertaisuutta, ehkäisee syrjintää, tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.
- Suojaa syrjinnältä seuraavien syiden perusteella:

-ikä	-ammattiyhdistystoiminta
-etninen tai kansallinen alkuperä	-perhesuhteet
-kansalaisuus	-terveydentila
-kieli	-vammaisuus
-uskonto tai vakaumus	-seksuaalinen suuntautuminen
-mielipide	-muu henkilöön liittyvä syy
-poliittinen toiminta	

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Yhdenvertaisuussuunnittelu

- Organisaatioiden (viranomaiset, järjestöt, yritykset jne.) toiminnan tulisi olla yhdenvertaista ja oikeudenmukaista kaikille työntekijöille, asiakkaille ja sidosryhmille
 - Kaikkia työntekijöitä, asiakkaita ja yhteistyökumppaneita kohdellaan niin, että yhdenvertaisuus toteutuu
- Organisaatioiden tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta toiminnassaan
- **Yhdenvertaisuussuunnitelma** on käytännön työkalu yhdenvertaisuuden suunnitelmalliseen edistämiseen
- Viranomaisilla, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäjillä sekä yli 30 henkeä työllistävillä työnantajilla on velvollisuus laatia yhdenvertaisuussuunnitelma.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Yhdenvertaisuussuunnittelun vaiheet

- 1) Vastuut: Kuka tai ketkä johtavat suunnittelua?
- 2) Arviointi: Miten hyvin yhdenvertaisuus toteutuu toiminnassa tällä hetkellä?
- 3) Suunnitelma ja toimeenpano:
 - Mitä toiminnassa pitää muuttaa, jotta yhdenvertaisuus toteutuisi paremmin?
 - Millä käytännön toimenpiteillä muutoksia saadaan aikaan?
 - Millä aikataululla muutokset tapahtuvat?
- 4) Seuranta ja vaikuttavuuden arviointi: Ovatko yhdenvertaisuussuunnitelmaan valitut toimenpiteet toteutuneet ja miten ne ovat vaikuttaneet?
- 5) Päivittäminen: Jatketaanko samoissa teemoissa vai siirrytäänkö uusiin?
- 6) Viestintä: Miten suunnitelmasta kerrotaan organisaation jäsenille?

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Lähteet ja lisätietoa

- Euroopan komissio. 2020: Strateginen puiteohjelma romanien yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja osallistumisesta. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)&from=EN)
- Euroopan talous- ja sosiaalikomitea. 2021. lausunto aiheesta "Tasa-arvon unioni: EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025". <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020AE5883&from=FI>
- Friman-Korpela, Sarita 2014. *Romanipolitiikasta romanien politiikkaan – Poliittisen asialistan ja toimijakonseptin muutos 1900-luvun jälkipuoliskon Suomessa*. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44810/978-951-39-6012-4_vaitos_15122014.pdf
- Frith, Alex, Hore, Rosie ja Stowell, Louie 2024. *Mitä on politiikka?* Nemo, Helsinki. (Englanninkielinen alkuteos 2017.)
- Kansalaisyhteiskunta.fi. Kansalaisfoorumi, Helsinki <https://kansalaisyhteiskunta.fi/>
- MAARO-opas: Huttu, Henna ja Vauhkonen, Katja 2019. *Romanipoliittisen ohjelman alueellinen toimeenpano*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:24. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161773>

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Euroopan unionin
osarahoittama

Lähteet ja lisätietoa

- Pulma, Panu 2006. *Suljetut ovet. Pohjoismainen romanipolitiikka 1500-luvulta EU-aikaan*. SKS, Helsinki.
- ROMPO3: Stenroos, Marko 2023. *Suomen Romanipoliittinen ohjelma (Rompo) 2023-2030*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:3 . Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5656-8>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Vaalit.fi. Oikeusministeriö, Helsinki. <https://vaalit.fi>
- Yhdenvertaisuus.fi. Oikeusministeriö, Helsinki. <https://yhdenvertaisuus.fi>

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Rakkavaha dielibosta – puhutaan osallisuudesta
Hanketyöntekijä: Ramona Schwartz, puh. 050 3821028,
ramona.schwartz@suomenromaniyhdistys.fi

Diat: Petra Autio, puh. 045 6426015, petra.autio@suomenromaniyhdistys.fi

Piirroksat: Dimitri Lindgren

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SUOMEN ROMANIIYHDISTYS RY
FINITIKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

**Euroopan unionin
osarahoittama**